

SKOGSKYRKOGÅRDEN STOCKHOLM

SKOGSKAPELLET

BYGGNADSHISTORISK INVENTERING 1995

STOCKHOLMS STADSMUSEUM
Pärm 2

INNEHÅLL

- 1** STADSMUSEETS FÖRORD
KYRKOGRÅRDSFÖRVALTNINGENS FÖRORD
SITUATIONSPLAN
- 2** INLEDNING
BAKGRUND
BYGGNADSHISTORIK
- 3** INVENTERINGSPROTOKOLL Kapellbyggnaden
- 4** INVENTERINGSPROTOKOLL Bisättningskällaren
- 5** INVENTERINGSPROTOKOLL Väntrumsbyggnaden
- 6** INVENTERINGSPROTOKOLL Kapellgården och barngravfältet
- 7** KÄNDA FÖRÄNDRINGAR OCH UNDERHÅLLSARBETEN
ENTREPRENÖRER, HANTVERKARE OCH KONSTNÄRER
- 8** RITNINGAR
- 9** ÄLDRE OCH NYA FOTOGRAFIER
- 10** URSPRUNGLIGA ARBETSBEKRIVNINGAR
- 11** FÖRKORTNINGAR
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

STOCKHOLMS STADSMUSEUMS FÖRORD

Under 1995 har Stockholms stadsmuseum på uppdrag av Stockholms kyrkogårdsförvaltning genomfört en byggnadshistorisk inventering av Skogskyrkogården i stadsdelen Gamla Enskede. Inventeringen har omfattat såväl byggnader som arkitektoniska inslag i landskapet, undantaget växtlighet och gravvårdar.

Föreliggande rapport behandlar Skogskapellet med tillhörande byggnader, kapellgården och det angränsande barngravfältet. Rapporten innehåller byggnadshistorisk beskrivning, inventeringsprotokoll över interiör och exteriör, äldre ritningar, äldre fotografier samt en fotodokumentation av dagens utseende. Ursprunglig arbetsbeskrivning samt beskrivningar på renoveringsarbeten har också bifogats.

Fotograferingen är utförd av Ingrid Johansson Wilken och övrigt inventeringsarbete av undertecknad. En stor del av arkivgenomgången har fil. kand. Petra Grömingar svarat för.

Stockholm maj 1996

Hedvig Schönback, antikvarie

INTRODUCTION

In 1912 the Stockholm City Council decided to acquire an available tract of land south of the Sandsborg cemetery for the purpose of laying out a new cemetery. The tract of land consisted of 85 hectares (later extended to 102 hectares) and was made up of a ridge of sand and gravel, clad with coniferous trees. It was necessary to plan the new cemetery in a manner befitting its use and to this end the City Council arranged an international architectural contest. The rules for this contest were as follows:

The basic plan must be clear, simple and efficient without sacrificing any of its artistic merits and without undue alteration of the natural contours of the existing landscape. Dignity must play an important role in the design. Details, such as the setting for and groupings should contribute to an attractive total impression of artistic value. The natural formation of the gravel pit should be used as far as possible in order to form valleys and glens.

The first prize was awarded to two thirty-year-old Swedish architects, Gunnar Asplund (1885-1940) and Sigurd Lewerentz (1885-1975). Their proposal "Tallum" was adopted almost in its entirety by the jury.

Work commenced in 1917 and the formal consecration of the cemetery and its first chapel, the Woodland Chapel designed by Asplund, took place in 1920. Soon this chapel proved to be too small and the City Council granted funds for the erection of a second one. This chapel, designed by Lewerentz and placed in the southern part of the area, was named the Chapel of Resurrection and was opened in 1925. In 1923 a service building was erected according to Asplund's drawings.

The stone wall surrounding the cemetery was part of the relief work carried out in the early thirties when there was a great amount of unemployment in the country. The stones for this were taken, for the most part, from the cemetery ground itself.

In 1935 the Cemetery Committee commissioned Asplund to draw up a plan for a chapel building and crematory just inside the main gate. The plans consisted of three separate chapels with common mortuary and crematory facilities. In front of the largest chapel the architect placed a colonnaded hall.

The construction was begun in 1937 and was completed in 1940. The three chapels were named the Chapel of Faith, the Chapel of Hope and the Chapel of the Holy Cross.

Near the hall is a water-lily pond and on the opposite side of it a catafalque was placed where outdoor services may be conducted. Between the chapels and the main entrance there are columbariums where the urns are kept in niches in the walls or in graves. A sculpture called "The Resurrection" was placed in the colonnaded hall.

The gentle slope of the hillside is accentuated by the softly sloping line of the buildings toward the grave sites and the main entrance. The chapels open out on an unbroken horizon where the Elm Hill created by Lewerentz underlines the character and importance of the landscape. The huge granite cross on the lawn outside the chapels is a gift from an anonymous donor and is designed by Asplund.

From the very beginning it was obvious that Stockholm's Woodland Cemetery would become an artistic masterpiece. This ambition signified the development of the cemetery during the mid

war period, which generations of architects from all over the world have acknowledged through their pilgrimages there.

I am sure that many designers - architects and artists - have wanted to create such a cemetery but perhaps no one has succeeded as well as Mr Asplund and Mr Lewerentz.

Undoubtedly, many ambitious politicians and officials have wished to contribute to the last farewell place, more beautiful than anything else.

Like other great artistic works, the cemetery is interesting for description and analysis and gives rise to existential questions how to visualise the meeting between Life and Death.

The architects have successfully created both a biblical and a Nordic landscape with a feeling of beauty and eternal signs beyond the common daily life. Here the beauty is not only for experts, but for everyone who visits the cemetery.

The local nature and landscaping are the most important and the design of single buildings and details are subordinated to the whole in a subtle way. But there is architecture with the participant of human beings - the participant in processions, in easy walks on woodland paths and in contemplation and prayer in the pine wood, at meditation groves or in the chapels. All places where the beauty of landscape, buildings and rooms can scatter the sorrow.

Also the final important works, the interior decorations of the three last chapels, received a high artistic level, for example the fresco of the Chapel of the Holy Cross, the mosaic of the Chapel of Hope and the stucco of the Chapel of Faith.

The construction of the Woodland Cemetery began during World War I and the triple chapel complex with crematoria was finished in 1940.

Now afterwards we can declare that the high architectural, cultural and aesthetic standards were based on the ambition of the politicians, administrators, architects and artists. And we can learn a lot from the "Woodland Cemetery history".

But how is it today? Can we, who now are responsible for the maintenance of the Woodland Cemetery stand up for the genuine ideals? Do we understand that necessary additions and modifications must be done with special insight? During the construction of the plant the architects designed water-taps, water basins and information screens as natural details and parts of the whole. And have we the knowledge and resources for assuring the long-life, but not eternal, pine wood from losing its overwhelming impression upon the landscape? Undoubtedly we can be pessimistic sometimes when the economic realities are inconsistent with the requirement of aesthetic quality.

In order to, as long as possible, assure the necessary specific cultural and aesthetic knowledge the City Museum of Stockholm (Stockholms stadsmuseum) has been running an investigation and documentation work including all documents of decision, descriptions and drawings connected with the Woodland Cemetery. That administrative material will also serve as a foundation of guidelines for conserving and restoring works.

The Stockholm Consult (Stockholm Konsult) has made a pure maintenance and restoring plan mainly for the buildings.

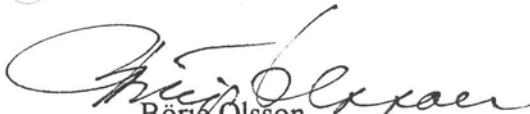
At the same time, work was going on by the Bureau of Water Construction - Society Plans Ltd (VBB Samhällsbyggnad AB) to produce a woodland caretaking plan. The base for that was a graduation work for M.S. in Landscape Architecture from 1988 named "*The Woodland Cemetery - Tallum advanced in years - History, Goals and Management of the Pine Wood.*"

A pure maintenance guidance is being produced, founded on new aerial photographs and other documents. All the information will be digitalised and later on computer represented as texts, maps and pictures. The main aim is to get a useful pattern for continuing the replanting of pine trees.

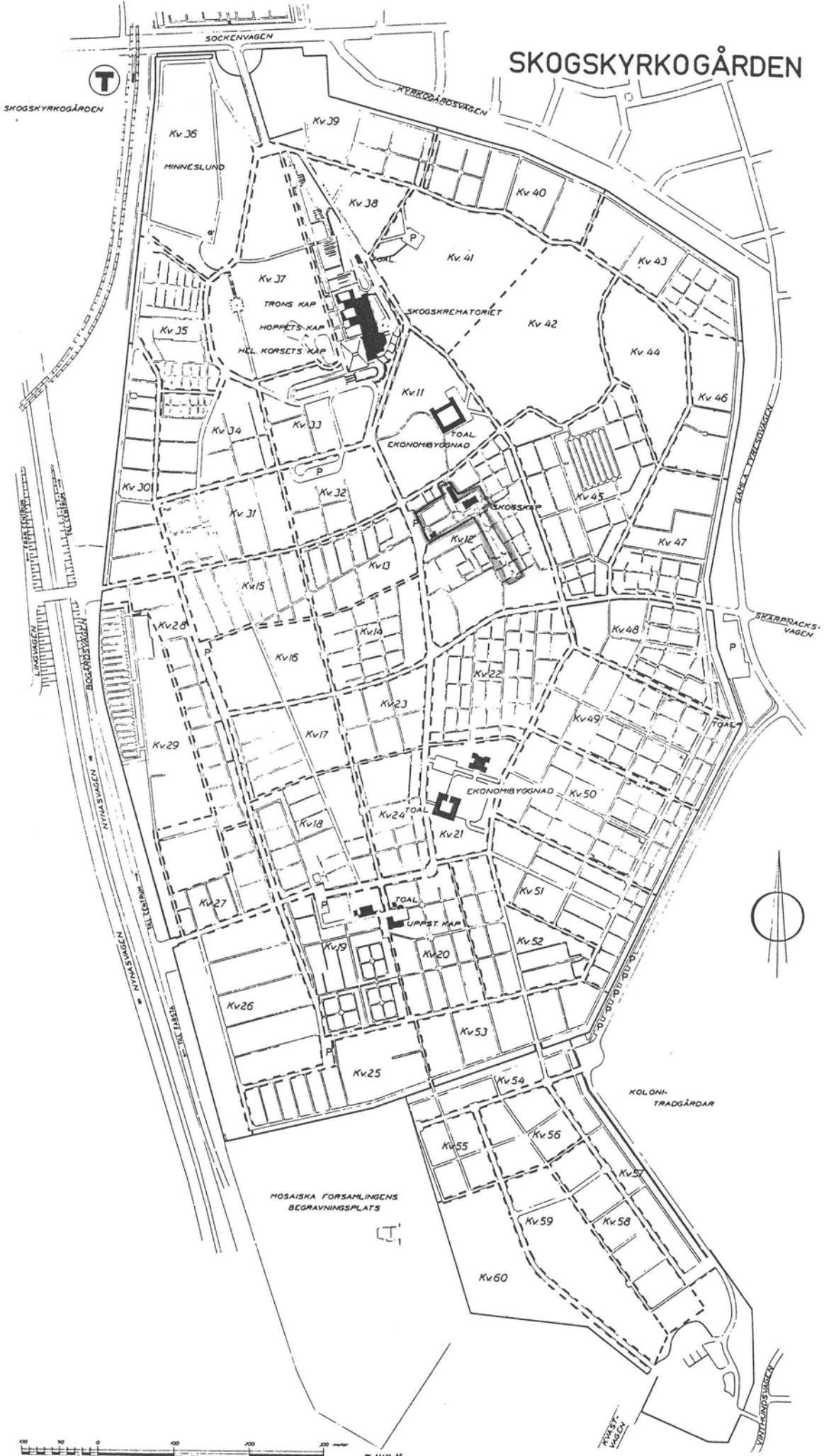
The Stockholm County Administration (länsstyrelsen i Stockholms län) has financed the work above in 1995.

From December 1994 The Woodland Cemetery is inscribed on the World Heritage List and because of that protected by the World Heritage Convention (UNESCO 1972).

Stockholm May 1996

Börje Olsson
The Cemetery Administration

SKOGSKYRKO GÅRDEN

INLEDNING

Skogskyrkogården utgörs av ett idag drygt 100 hektar stort område inom stadsdelen Gamla Enskede i Stockholm. Ursprungligen omfattade begravningsplatsen knappt 80 hektar huvudsakligen skogbeväxt mark med en nord-sydlig grusås i väster. När Stockholms stad förvärvade området 1904, låg i den nordligaste delen tre grustag och genom skogen gick de båda landsvägarna mot Tyresö och Dalarö.

1912 beslutade stadsfullmäktige efter flera års diskussioner att här anlägga den nya södra begravningsplatsen, och därigenom säkra tillgången på gravmark för lång tid framåt. Det aktuella området låg söder om den befintliga Sandsborgskyrkogården, även kallad Södra begravningsplatsen, som invigdes 1895.

Planeringen av området var resultatet av en internationell arkitekttävling 1914-1915, där kontinentala, framför allt tyskt inspirerade, formideal för begravningsplatser slutligen uppmärksammades i Sverige. De nya strömningarna byggde på ett mindre tuktat landskap än vad som dittills varit förhärskande inom kyrkogårdsarkitekturen. Den naturliga skogsmiljön sattes istället i centrum och så långt det var möjligt försökte man bevara växtligheten och ersätta raka vägar och rätvinkliga gravkvarter med en arkitektur som var mer topografiskt följsam.

De vinnande arkitekterna i tävlingen var Gunnar Asplund (1885-1940) och Sigurd Lewerentz (1885-1975), som tillsammans hade utformat det mest "naturliga" av de 53 tävlingsbidragen. Skogskyrkogården anlades sedan etappvis, med början 1917, och under många år framöver var de båda arkitekterna sysselsatta med detta arbete. Begravningsplatsen och det första kapellet, Skogskapellet, ritat av Asplund, invigdes 1920. Uppståndelsekapellet av Lewerentz togs i bruk 1925 och den tredje byggnaden, Skogskrematoriet - med Trons kapell, Hoppets kapell och Heliga Korsets kapell - ritades av Asplund och blev färdig 1940. Därtill kom också en ekonomibyggnad, som uppfördes 1923 efter Asplunds ritningar. Fram till mitten av 30-talet var de båda arkitekterna också sysselsatta med att utforma begravningsplatsens landskap. Denna uppgift tillföll främst Sigurd Lewerentz, men Gunnar Asplund bidrog också med förslag och synpunkter.

Skogskyrkogården blev tidigt ett mycket uppmärksammat arkitektoniskt verk, både inom och utom Sverige; den noggrannhet och omsorg, som arkitekterna ägnade platsen, gav den en framskjuten plats i arkitekturhistorien.

1987 förklarades Skogskyrkogården av riksantikvarieämbetet vara ett område av riksintresse för kulturminnesvården. Efter nominering 1989 fördes Skogskyrkogården i december 1994 upp på Unescos världsarvslista och betraktas därmed som ett kulturhistoriskt arv av mycket stor betydelse för världen. I motiveringen till utnämningen framstår sambandet mellan de byggnaderna och det omgivande landskapet, med både bibehållen naturlig skog och mera bearbetade partier, som särskilt viktigt.¹

I sin egenskap av begravningsplats lyder Skogskyrkogården under kulturminneslagens fjärde kapitel, vilket i korthet innebär att förändringar inte får ske utan länsstyrelsens tillstånd.

Inventeringen

Under sex månader 1995 inventerade och fotograferade Stockholms stadsmuseum byggnaderna och landskapet på Skogskyrkogården. Detta innebar en genomgång, både exteriört och interiört, av de fyra byggnaderna Skogskapellet, ekonomibyggnaden, Uppståndelsekapellet och Skogskrematoriet med dess tre kapell. Därutöver gjordes också en undersökning av landskapets mer fysiskt arkitektoniska be-

¹ Unescos världsarvskonvention antogs 1972 och syftar till att skydda värdefulla kultur- och naturarv runt om i världen. Länderna ansöker själva om att antas på listan och man förbinder sig därmed att ansvara för objektets autenticitet och underhåll. Om så inte sker eller om objektet t.ex. skadas i krig eller naturkatastrofer förs det upp på listan över världsarv i fara. Länder anslutna till världsarvskonventionen är skyldiga att respektera världsarvsobjekt i andra länder och att bidra ekonomiskt till vård av världsarv i länder med begränsade egna resurser.

ståndsdelar, d.v.s. murar, trappor, vattenkar m.m. En viss undersökning av markplaneringen utfördes även. Träd och övrig växtlighet liksom gravvårdar ingick inte i stadsmuseets inventering. I början av 1970-talet utvidgades begravningsplatsen söderut efter ritningar av arkitekt Jan Wahlman, och detta nya område har inte heller behandlats vid inventeringen.

Vid genomgången av byggnaderna inventerades fasaderna och rummen med syfte att, så långt som var möjligt, ange vad som var ursprungligt och vad som hade förändrats. Idealet var att kunna fastställa *när* och *hur* eventuella förändringar hade utförts, men i flera fall var sådana uppgifter omöjliga att spåra och man fick då nöja sig med att ange *att* en förändring skett. Sådana obefintliga uppgifter rörde särskilt det som inträffat från färdigställandet fram till slutet av 1960-talet. Därefter har material i dessa frågor sparats i högre grad, även om det finns luckor även här.

Vid redovisningen av inventeringen har varje kapell och landskapet med ekonomigården ägnats en egen, fristående rapport med inledning och bakgrund gemensam för alla. Rapporterna har sedan lagts upp så, att efter inledningen och bakgrunden beskrivs tillkomsten av den enskilda byggnaden och dess omedelbara omgivning. Därefter redovisas inventeringsprotokollet - eller -protokollen i de fall det finns anslutande byggnader - med ett stort antal foton, som förtydligar texten.² Sist i rapporten finns ett sammandrag av de kända förändringar byggnaden genomgått och därefter en lista på de ursprungliga entreprenörerna, leverantörerna och hantverkarna. Förutom ett historiskt intresse kan sådana uppgifter, om firman finns kvar, vara till hjälp, när en restaurering ska göras. Som bilagor har bifogats de ursprungliga arbetsbeskrivningarna.

Källor och litteratur

Tillkomsten av Skogskyrkogården i dess olika stadier är väldokumenterad både i fråga om ritningar och skriftliga handlingar.

Stockholms kyrkogårdsförvaltnings arkiv innehåller protokoll från kyrkogårdsnämndens alla möten, ett rikhaltigt ritningsmaterial på mikrofiche samt diverse handlingar rörande tillkomsten av byggnaderna och eventuella senare förändringar. De allra senaste restaureringarna och reparationerna är dock än så länge oarkiverade.

Stockholms fastighetskontor (nuvarande Stockholms gatu- och fastighetskontor) har lämnat en del av sitt arkivmaterial till Stockholms stadsarkiv och här finns handlingar rörande uppförandet av Skogskapellet, ekonomibyggnaden och Uppståndelsekapellet. På gatu- och fastighetskontoret förvaras dock fortfarande ett mindre antal ritningar rörande Skogskyrkogården.

Gunnar Asplunds och Sigurd Lewerentz privata efterlämnade ritningar förvaras i Arkitekturmuseets arkiv och där finns bl.a. en stor mängd som rör Skogskyrkogården. I arkivet ligger också en del av Asplunds korrespondens, som främst har samband med Skogskrematoriets uppförande.

Till alla byggnader på Skogskyrkogården finns de arbetsbeskrivningar bevarade, som bifogades de olika entreprenadkontrakten. Arbetsbeskrivningarna är till stor hjälp, när man försöker rekonstruera de ursprungliga materialen och utförandena, men man bör också vara medveten om att detaljer kan ha ändrats under arbetets gång utan att detta har lämnat skriftliga spår efter sig. Dessa beskrivningar förvaras bl.a. i kyrkogårdsförvaltningens arkiv, men några finns också i fastighetskontorets arkiv på stadsarkivet.

Den första uttömmande beskrivningen av Skogskyrkogården gjordes i en seminarieuppsats av Bengt O H Johansson vid Stockholms universitet 1961, men inte förrän drygt 30 år senare, 1994, kom nästa konstvetenskapliga monografi om platsen. Då publicerade den amerikanska arkitekten och konsthistorikern Caroline Constant boken *The Woodland cemetery: Toward a spiritual landscape*. Därutöver publicerade landskapsarkitekt Maria Westerdahl 1991 en studie av den för begravningsplatsen så väsentliga tallskogen: *"Tallum" genom tiden. Historik, mål och åtgärdsprogram för Skogskyrkogårdens tallbestånd*. Förutom dessa skrifter finns det också ett stort antal tidnings- och tidskriftsartiklar som be-

² När det gäller landskapet finns inga separata inventeringsprotokoll. Material o.dyl. beskrivs istället i den löpande texten, som tar upp tillkomsthistorien.

handlar Skogskyrkogården, bl.a. har Gunnar Asplund själv i facktidskrifterna *Arkitektur* och *Byggmästaren* redogjort för tillkomsten av Skogskapellet och Skogskrematoriet. För rapportens historik över de olika faserna i utvecklingen mot dagens begravningsplats har dessa texter spelat en stor roll, kanske främst Bengt O H Johanssons och Caroline Constants arbeten. Historiken bygger naturligtvis på egna arkivundersökningar, men nyss nämnda skrifter har underlättat arbetet och också kunnat bekräfta eller motsäga slutsatser och spekulationer.

BAKGRUND

När Stockholms kyrkogårdsnämnd 1914 utlyste en internationell arkitekttävling om ordnandet av Stockholms nya södra begravningsplats, gjorde man det med förhoppningen att området skulle få såväl estetiska som praktiska kvaliteter.³ En alldeles särskild tonvikt lades på de redan existerande terrängförhållandena och växtligheten. Inbjudan till tävlingen hörsammades av många, och vid tävlingstidens utgång i april 1915 hade 53 bidrag inkommit, varav några utländska.

Förstapriset, som tilldelades Gunnar Asplunds och Sigurd Lewerentz förslag "Tallum", motiverades av juryn bl.a. med: "Det i förslaget särskildt karaktäristiska är bibehållandet av områdets i sig själft säreget vackra egenskaper. /.../. Det sätt hvarpå utnyttjandet av grustagen skett utmärker sig genom naturlig enkelhet och genialt verkningsfull formgivning. Få omvandlingar av den naturliga växtligheten äro gjorda /.../." Prisenämnden förordade också att förstapristagarnas förslag skulle utföras i sina huvudlinjer, men viss kritik riktades bl.a. mot förslagets monotona karaktär; juryn önskade se en viss gallring av skogen för att åstadkomma friare fält och gläntor.⁴

I enlighet med tävlingsprogrammets föreskrifter innehöll "Tallum" ett huvudkapell med möjlighet till kremering, ett mindre kapell, en mönsterkyrkogård och en ceremoniplats samt andra inslag av mera praktisk natur, som ekonomilokaler, parkeringsplats och vägsystem.⁵ Huvudkapellet med bisättningsbodar var i Asplunds och Lewerentz första förslag förlagda till platsens nordvästra del för att ha goda förbindelser med en planerad lokalbana utmed begravningsplatsens västra gräns. Ett annat skäl till denna placering av huvudkapellet utgjordes av den befintliga grusås som löpte i nord-sydlig riktning strax väster om dagens huvudentré. Högst uppe på åsen kunde begravningsplatsens viktigaste byggnad få en framträdande plats. Den mindre kapellbyggnaden var förlagd till områdets södra del och tänktes ha en cirkelrund plan.

När tävlingen om den nya begravningsplatsen hade avgjorts till Asplunds och Lewerentz fördel, vidtog arbetet med att omsätta planerna i verkligheten. Karaktären av idéävling innebar, att det vinnande förslaget måste bearbetas, och de båda arkitekterna fick därför i juni 1915 i uppdrag av kyrkogårdsnämnden att senast den 1 februari 1916 inkomma med en omarbetad plan.⁶ Efter flera uppskov med tidpunkten lämnade arkitekterna den 4 december 1916 de nya planerna till kyrkogårdsnämnden och i maj 1917 godkändes de av stadsfullmäktige.⁷

1916 års plan följde i huvudsak "Tallum" men fick en något mera bearbetad karaktär. Arkitekterna tog naturligtvis fasta på kritiken av tävlingsförslaget och skapade flera öppna platser och utformade ett tydligare vägnät för att underlätta besökarnas orientering. Huvudkapellets placering på grusåsen i nordväst bibehölls och i nära anslutning till detta hade ytterligare ett kapell tillkommit, det s.k. Lilla kapellet. Nära begravningsplatsens sydliga gräns kvarstod det cirkelrunda kapellet från tävlingsförslaget, som tillsvidare gick under namnet Södra kapellet.

I slutet av september 1917 togs nästa viktiga steg för ett förverkligande av Asplunds och Lewerentz skogskyrkogård, när de av kyrkogårdsnämnden fick i uppdrag att utföra huvudritningar till det lilla kapellet (sedermera Skogskapellet), huvudentrén och en portvaksstuga. Inom loppet av tre år var kapellet uppfört och begravningsplatsen kunde invigas och tas i bruk. Ytterligare fem år senare hade huvudentrén mot Sockenvägen fått sin slutgiltiga form, en ekonomibygnad stod färdig söder om

³ Tävlingsprogrammet utgavs i tryckt form (se litteraturlista) och bör finnas bl.a. på Kungliga biblioteket, men till denna rapport har tävlingsprogrammet på tyska använts, vilket finns i Kyf:s arkiv, Kamrerarens dossiersamling, kapsel 13.

⁴ För en redogörelse av tävlingens utgång se Nils Blanck i Arkitektur 1915, s. 43-68.

⁵ Originalritningarna till "Tallum" förvaras i Kyf:s arkiv. Tyvärr gör sig planritningen över området inte i tryck och än mindre i stencilerad form. Den finns därför inte med i rapporten, men i Constants bok, s. 139, finns en hygglig, om än liten, reproduktion. Asplunds och Lewerentz beskrivning, som är skriven på planritningen, återges i sin helhet av Blanck i Arkitektur 1915, s. 61-68.

⁶ Kyrkogårdsnämndens protokoll förvaras på Kyf och alla följande hänvisningar till nämndbeslut hänförs till dessa protokoll.

⁷ Ritning i Kyf:s arkiv, nr 03:90-0001.

Skogskapellet och ännu en kapellbyggnad hade uppförts inom området. Sedan följde några år, då planeringen av gravmarken tog mycket tid i anspråk, samtidigt som många förslag till förändringar och tillägg gjordes vid ritborden utan att bli omedelbart förverkligade. I början av 1930-talet kom nästa period av intensivt arbete, när den stora kapell- och krematorieanläggningen började ta fastare form och landskapet strax innanför huvudentrén anlades. Med invigningen av Skogskrematoriet och dess tre kapell 1940 var de huvudsakliga önskemålen i tävlingsprogrammet från 1914 äntligen uppfyllda och det som skedde därefter var i stort sett tillägg och förändringar av praktiska skäl.

Fram till mitten av 30-talet, när samarbetet mellan de båda arkitekterna upphörde, fördelade de oftast uppgifterna mellan sig. Gunnar Asplund bar t.ex. ansvaret för Skogskapellet och ekonomigården medan Sigurd Lewerentz ritade Uppståndelsekapellet och bar huvudansvaret för landskapsgestaltningen. Lewerentz medverkade vid utformningen av Skogskyrkogården inskränktes dock kraftigt vid mitten av 30-talet genom beslut av kyrkogårdsnämnden. Hans vidare insatser rörde härefter några mindre uppdrag under 50- och 60-talen: ett par kompletterande byggnader vid Uppståndelsekapellet, en grind i begränsningsmuren samt utformningen av minneslunden, som var färdig 1961. De senast daterade ritningarna av Sigurd Lewerentz är från 1971 och rör tillägg till minneslunden. Gunnar Asplunds arbete med begravningsplatsen kom till en slutpunkt på hösten 1940, när han avled, bara ett par månader efter Skogskrematoriets invigning.

Utmärkande för arbetet med Skogskyrkogården är den mödosamma väg av uppdrag, förslagsritningar, omarbetningar och huvudritningar, som föregick varje byggnads uppförande och varje formgivning av naturen. Ritningarna omarbetades alltid flera gånger och de ursprungliga idéerna fick stryka på foten för nya. I denna process avspeglas de båda arkitekternas utveckling och förändrade syn på arkitekturen och dess former men också stadens tidvis begränsade ekonomiska resurser, som t.ex. medförde att uppförandet av huvudkapellet uppskötts under många år. Trots detta var kyrkogårdsnämnden fast besluten att genomföra projektet, och även om vissa inslag förenklades, blev det till sist en begravningsplats som präglas av Gunnar Asplunds och Sigurd Lewerentz förmåga att skapa en hel och för sitt syfte väl fungerande miljö.⁸

---

⁸ Tre större byggnader har under årens lopp tillkommit på Skogskyrkogården utan inblandning från Gunnar Asplund eller Sigurd Lewerentz. Dessa är en ekonomibygnad i kv. 11 som uppfördes 1970-71 efter ritningar av Jan Wahlman och ytterligare en ekonomibygnad i kv. 21, uppförd i början av 80-talet efter ritningar av Göran Bergquist. Dessa båda är inte inventerade. Vid Skogskapellet uppfördes 1967-71 en vänthallsbyggnad ritad av Jan Wahlman och denna ingår i inventeringen p.g.a. sitt nära samband med Skogskapellet. Därutöver har under årens lopp kompletterande arbeten och renoveringar av annat slag utförts av arkitekterna Jan Wahlman, Hans Asplund och Göran Bergquist.

BYGGNADSHISTORIK SKOGSKAPELLET

Gunnar Asplunds och Sigurd Lewerentz plan från 1916 blev utgångspunkten för de planerings- och byggnadsarbeten, som tog sin början 1917. Arkitekternas förslag från 1916 påminner i sin huvudutformning om tävlingsbidraget, men i närheten av huvudkapellet hade de placerat ett nytt, litet och cirkelrunt kapell. Det var denna mindre byggnad som blev upphovet till det kapell, som så småningom kom att kallas Skogskapellet.

Behovet av den nya begravningsplatsen var mycket stort och kyrkogårdsnämnden beslutade vid ett möte i september 1917 att i avvaktan på huvudkapellet låta uppföra ett mindre kapell. Vid samma möte uppdrog nämndens ledamöter åt arkitekterna att utforma huvudritningar till denna mindre byggnad. I augusti året därpå var de nya ritningarna, utförda av Asplund, färdiga och de godkändes i november 1918 av kyrkogårdsnämnden (se ritning).⁹

Asplunds första förslag till kapell utgjordes av en hög, rektangulär och putsad tegelbyggnad med sadeltak. Entrén var placerad på ena kortsidan och utmärktes av en portik med fyra kolossalkolonner. Exteriören är i sina huvuddrag klassicistisk men man kan också skönja drag av mer traditionellt svenskt kyrkobyggande.

Kyrkogårdsnämnden framhöll vid novembermötet 1918 vikten av att det lilla kapellet med tillhörande likbod kom till stånd. Samtidigt ändrade sig nämndens ledamöter angående kapellets material. Istället för att, som var tänkt från början, låta uppföra byggnaden av sten önskade man nu se den utförd av trä.

Eftersom Asplunds ritningar var gjorda med utgångspunkt från sten, blev han tvungen att omarbete ritningarna till det lilla kapellet och anpassa det till trä. Det innebar ingen större svårighet för honom, eftersom han redan ett par dagar före mötet hade utfört nya ritningar, som i stort motsvarar det uppförda kapellet (se ritning).¹⁰

Dessa ritningar modifierades en aning i december 1918, och tre månader senare fick Asplund i uppdrag att utifrån dessa utföra huvudritningarna, vilka är daterade den 17 maj 1919 (se ritning).¹¹

Den 30 juni godkände stadsfullmäktige de slutgiltiga ritningarna, och strax efter detta anmodades stadens byggnadskontor att ansvara för uppförandet och infordra entreprenadanbud. Entreprenadkontrakt med tillhörande arbetsbeskrivning upprättades 27 augusti 1919 mellan Stockholms stads byggnadskontor och ingenjörerna Gustav Carlsson och Wilhelm Peurell.¹² Skogskapellet och hela begravningsplatsen invigdes den 19 september ett år senare med en ceremoni för särskilt inbjudna gäster.

Kapellbyggnaden

Det kapell som slutligen kom till utförande skiljer sig i karaktär markant från det första förslaget, som skulle ha givit en hög, klassiserande byggnad. Det är mindre och själva kapellrummet mer intimt och omslutande med sin takkupol än förslagets höga rum med flera valv. I exteriören finns ingen antydning om det inres ljusa kupolrum, den yttre utformningen domineras istället av det mörka och långt nerdragna, valmade taket. Pelarförhallen med sina tolv ljusa kolonner, som bär det tunga, mörka taket, är också ett

⁹ Ritningar i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/1R och 25/2R. Två planer över källaren och jordvåningen är daterade 2.8 1918, de övriga är utan datering men är troligen från samma datum.

¹⁰ Ritningar i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/2R och 25/3R. På ritningarna kallar Asplund byggnaden för Skogskapellet och det förefaller som om namnet tillkom i detta sammanhang.

¹¹ Ritningarna från dec. 1918 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/3R och 25/4R. Ritningarna från maj 1919 i AM:s arkiv fichenr 25/27R och 25/28R.

¹² Kontrakt och arbetsbeskrivning i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.

karaktäristiskt inslag och kanske kan den ses som en arkitektoniskt stiliserad bild av den omgivande tallskogen.

Som flera forskare redan har påpekat var en av anledningarna till att Gunnar Asplund radikalt ändrade utformningen av kapellet en resa till Danmark 1918. Där besökte han bl.a. Liselund, en liten slottsanläggning från 1700-talets slut med valmade halmtak av samma karaktär som Skogskapellet fick. Asplunds fascination inför Liselund omvittnas t.ex. av en artikel om slottet, som han skrev i Arkitektur 1919.

Det finns få avvikelser i det färdiga Skogskapellet jämfört med huvudritningarna från maj 1919. De ursprungligen åtta kolonnerna i förhallen utökades, troligen i slutet av 1919, till tolv och förhallens yta utvidgades samtidigt något i längdriktningen.¹³ En annan förändring var, att man på ett relativt sent stadium i uppförandet blev tvungen att slopa det halvrunda ljusinsläppet i södra muren till källaren, eftersom den planerade nerschaktningen i slänten framför insläppet inte kunde utföras. Ljusinsläppet ersattes istället av ett murat ljusschakt.¹⁴ I övrigt förefaller det mesta att ha utförts planenligt.

Kapellet uppfördes med källare på betonggrund och väggarna är på utsidan utförda av träplank och reveteringstegel, som kalkputsades och målades med kalkfärg. Taket täcktes med vattrandade brädor, på vilka takspån av furu, kokade i karbolium, fästes.

Interiören bygger på en kvadratisk plan med kupolens öppning som en inskriven cirkel. Kupolens cirkelform tas också upp i golvet, som cirkelrunt höjer sig med två steg mot ytterväggarna. I rummets sydvästra hörn skapades ett utrymme för orgeln och här placerades också det enda fönster som ger direkt dagsljus in i lokalen. 1967 byttes orgeln ut, samtidigt som den byggdes in och täcktes med omålad träpanel.

Väggarna kläddes invändigt med träpanel som rörades och putsades. Även rummets kupol utfördes av träpanel som sedan putsades slät. Väggarna och det plana taket i kapellrummet marmorades svagt, men huruvida även kupolen försågs med marmorering är osäkert.¹⁵

Svängdörrarna mellan vindfånget och kapellrummet fanns inte med i de ursprungliga planerna, men i september 1919 gjorde Asplund ritningar till dessa och samtidigt kontaktades konstsmiden Petter Andersson i Myra, Arvika, som sedan kom att utföra grindarna enligt arkitektens detaljritningar.¹⁶ Tanken var att dessa skulle hållas stängda under begravningsakten medan ytterportarna skulle stå öppna. För att undvika drag in i kapellet glasades grindarna, även om det inte ingick i Asplunds ursprungliga idé. För senkomna begravningsgäster fanns till vänster i vindfånget en "smygdörr" som ledde in i kapellet så att man mer obemärkt kunde ansluta sig till ceremonin. Detta utrymme avskiljdes 1970 från kapellrummet med en vägg av omålad träpanel, och därinnanför finns idag ett litet rum för officianten.

Vid besiktningen i juni 1920 anmärktes bl.a. på att altartavlan och yttertakets skulptur ännu inte var uppsatta samt att förhallens furukolonner inte var urborrade, vilket hade angivits i arbetsbeskrivningen. Besiktningsmännen var också missnöjda med marmoreringen av kapellrummets kolonner, som inte hade utförts enligt arkitektens anvisningar.¹⁷

¹³ SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27. Ritning från 15.11 1919 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/30R.

¹⁴ KN:s protokoll 31.8 1920.

¹⁵ Detta framgår av en artikel i SvD 6.3 1921 där skribenten om kapellrummet skriver: ".../ vitkalkade, nästan omärkligt marmorerade väggar /.../". Uppgiften styrks av två foton i AM:s arkiv, nr 1988-104-622 och 1988-104-623, där både tak och väggar är lätt marmorerade. Fotografen är trol. C G Rosenberg och de bör vara tagna strax efter invigningen, det ena fotot publicerades i Arkitektur 1921, nederst på s. 21, men i tidningen framgår inte marmoreringen. I samlingen finns också ett foto taget av C G Rosenberg 1943, nr 1988-104-620, där det förefaller som om väggarna har målats helvita, medan taket har kvar sin marmorering.

¹⁶ Ritningar från 18.9 1919 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/291R. Viss korrespondens med Petter Andersson i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.

¹⁷ Besiktningsprotokoll i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.

Konstnärlig utsmyckning och inventarier

I de höga ambitionerna för Skogskapellet ingick också konstnärlig utsmyckning. Konstnären Carl Milles fick i uppdrag att utföra skulpturen "Dödens ängel" till förhallens tak och Gunnar Torhamn altartavlan med Kristi uppståndelse som motiv.

När "Dödens ängel" hade kommit på plats, utbröt tämligen omgående en debatt om skulpturens lämplighet i ett sådant allvarligt sammanhang som en begravningsplats. Den ansågs av flera personer vara hädsk och inte tillräckligt värdig. Kyrkogårdsnämnden fick ta emot flera krav på skulpturens avlägsnande. Nämnden avlog dock på inrådan av Sigurd Curman, Erik Lallerstedt och Gunnar Asplund besvären.

Vid ett möte i oktober 1919 beslutade kyrkogårdsnämnden att uppdra åt Einar Forseth att utföra en altartavla till Skogskapellet. Nämnden angav inget ämne för målningen men fastslog, att det skulle godkännas av nämnden före utförandet. I februari 1920 meddelade Forseth, att han inte var villig att åta sig uppdraget. Istället fick den unge Gunnar Torhamn uppdraget att utföra en altartavla med uppståndelsemotiv, trots att han vid den här tiden ännu inte var färdig med sin utbildning vid konsthögskolan.

Till Skogskapellet utfördes också en stor mängd större och mindre föremål av järnsmide. För detaljutformningen svarade Gunnar Asplund, vilket framgår av en mängd skisser och ritningar i Arkitekturmuseets arkiv. Det mesta smidesarbetet beställdes sedan av den välkände konstsmiden Petter Andersson "på Myra" i utkanten av Arvika. Andersson var under den här tiden en mycket uppskattad konstsmid, som ofta samarbetade med konstnärer och arkitekter som Christian Eriksson och Carl Westman.

Det går med säkerhet att fastställa, att Petter Andersson för Skogskapellet har utfört gallergrindarna, sandfatet med skovel och de sirliga handtagen till ytterdörrarna. Han har troligen också utfört ljuslampetterna i kapellrummet och de kraftiga gångjärnen till ytterdörrarna, som i arbetsbeskrivningen från augusti 1919 anges ska vara smidda. Däremot utfördes ytterportens dödskallemålad nyckelhåls-skylt och titthålets plåtsnäckor av Axel G. Jansson Smides- och mekaniska verkstad i Stockholm.¹⁸

Bisättningskällaren

Till en början hade Asplund tänkt bygga till likbod och kranspåspikningsrum i vinkel mot kapellets norra fasad. Bisättningskällaren skulle ha välvit tak och på utsidan vara täckt av grästorv. I de slutgiltiga ritningarna, från april 1919, separerades dock dessa utrymmen från kapellet och lades fritt i vinkel väster om förhallen. Den välvda formen och taktäckningen av gräs bibehölls dock (se ritning).¹⁹

Bisättningskällaren är nergrävd i marken och fördelarna med detta var att utrymmena även på somrarna kunde hållas svala. På grund av vissa synpunkter från en av byggnadsdelegationens ledamöter höjer sig dock byggnaden idag mer över marknivån än vad Gunnar Asplund hade tänkt sig och hans missnöje med denna förändring var påtaglig, vilket bl.a. framgår av hans artikel om Skogskapellet i Arkitektur 1921.

Ur praktisk synvinkel fungerade bisättningskällaren inte särskilt väl och personalens missnöje med lokalerna växte. De sluttande upp- och nedfarterna gjorde kisttransporter besvärliga och inomhusklimatet var särskilt under vintertid oacceptabelt. Detta var en av de synpunkter som togs med, när kyrkogårdsförvaltningen och -nämnden i början av 1980-talet övervägde Skogskapellets framtida användning. I oktober 1981 beslutade man att tills vidare stänga Skogskapellet. Kapellet togs åter i bruk 1988, men bisättningskällaren står oanvänd.

¹⁸ SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.

¹⁹ Ritningar från 28.4 och 29.4 1919 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/34R och 25/35R.

Kapellgården och barngravfältet

Gunnar Asplund visade sina första planer för Skogskapellets omedelbara omgivning för kyrkogårdsnämnden i april 1920.²⁰ Plan- och sektionsritningarna visar hur begränsningsmuren och entréportalen var tänkta att utformas; portalen kröns av en antikiserande skål och utefter insidan av muren har Asplund förlagt ett antal gravar med inskriptionsplattor insatta i muren. Ritningarna ger dock ingen uppfattning om hur resten av kapellgården skulle se ut.

Arbetet med kapellgården intensifierades under sommaren samma år i samband med att stadsfullmäktige i slutet av juni godkände kyrkogårdsnämndens anslagsansökan för dessa arbeten. I juli upprättade Asplund nya ritningar till platsen, där begränsningsmuren löper på samma sätt som idag.²¹ På insidan av muren står granar placerade med jämna mellanrum och två mausoleer är inritade, ett strax söder om kapellet och ett i kapellgårdens sydvästra hörn. En rund öppen plats söder om kapellet omgärdas av putsade murar med nischer för urnor. Dessa arbeten utfördes också i huvudsak enligt ritningarna, även om några mausoleer aldrig kom till stånd och den öppna rundelns åtta nischer för urnor aldrig kommit till användning.

Senare ritningar och skisser visar hur Asplund hade föreställt sig kapellgården med ett mycket mer tuktat utseende än vad som sedan blev fallet. Det finns förslag med stora gravmonument, som flankerar vägen från entréporten till kapellet, och formklippta träd, som är placerade mellan gravarna (se ritning). På en ritning från november 1922 över hela kvarter 12 är marken nästan täckt av oregelbundet placerade gravar och strax utanför muren i väster står en enkel väntrumsbyggnad.²²

Inte förrän i juni 1924 godkände kyrkogårdsnämnden Asplunds planer för kvarteret men då med förbehållet att man till att börja med endast ville låta sälja gravar utefter muren och längs bisättningskällarens västra sida. Inte ens denna reducerade användning av kapellgården för gravsättningar förverkligades; den naturliga barrskogen och markvegetationen innanför begränsningsmuren bevarades utan andra inslag än bisättningskällaren, urnrundeln, ett vattenkar och några grusgångar.

Trots den slutliga, mera vildvuxna utformningen av kapellgården släppte Gunnar Asplund inte helt tanken på ett stramare utseende, vilket bl.a. framgår av några ritningar från andra halvan av 1924. Inför en, av praktiska skäl önskad, vidgning av gårdens entréportal passade arkitekten på att göra förslag till en helt ny entré. Asplund ville ersätta den överbyggda ingången med manshöga plintar på var sida om öppningen, krönta av varsin barockmässig putto av gjutjärn. Kapellgården skulle, liksom i de tidiga förslagen, tas i anspråk för gravsättningar.²³

Som en sydlig fortsättning på gården anslöt Gunnar Asplund en barnkyrkogård med en helt annan karaktär än platsen runt Skogskapellet. Den mörka, täta stämningen, dominerad av tallskog hos den senare kontrasterades med det ljusa och öppna gravfältet, där barrskogen skulle ersättas av lövträd. Barngravfältets lättare intryck förstärktes också av Asplunds önskemål om vilda ängsblommor, som skulle växa på barngravarna.²⁴

De första planerna till området förefaller ha utförts i februari 1921 och flera ritningar kom under detta år och året därpå (se ritning).²⁵ I de första förslagen utgjorde ett cirkelrunt, klassiserande mausoleum, mellan kapellet och den ovan nämnda urnrundeln, den nordliga utgångspunkten för fältet, men med tiden slopades tanken på denna byggnad. På ritningar från 1922 löper en lång axel från kapellets södra mur med barngravfältet utlagt som en utdragen rektangel. Axelns sydligaste punkt utgörs av en cirkelrund, stensatt plats med hållgravar. På ritningar från hösten 1921 experimenterade Asplund också

²⁰ Ritningar i Kyf:s arkiv, nr 03:22-1014 och 03:90-0100.

²¹ Ritningar i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/34R.

²² Ritning i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/38R.

²³ Ritningar i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/39R.

²⁴ Ängsblommorna finns angivna på en ritning från 15.3 1922 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/38R.

²⁵ Ritningar från feb. 1921 i Kyf:s arkiv (nr 03:90-0101) och senare ritningar i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/36R och 25/38R.

med låga, torvtäckta pyramider respektive en elliptisk öppen plats, omgiven av klippta granar, som sydlig ändpunkt (se ritning).²⁶

Det slutliga barngravfältet blev enklare utformat än Asplunds ursprungliga planer och utförandet dröjde flera år. Inte förrän i november 1924 beslutade kyrkogårdsnämnden att, efter viss tvekan och konsultationer med skogskunniga, företa fällning av ett antal barrträd vilka ersattes av ljusa lövträd. Fällets sydligaste punkt utgörs idag av flera terrasseringsar, som leder upp till en likaledes terrasserad cirkelrund plats, bevuxen med gräs och försedd med sittbänkar.

Väntrumsbyggnaden

Gunnar Asplunds intention hade varit, att begravningsällskapet skulle samlas i kapellets förhall i väntan på begravningsaktens början. Med tiden ansågs detta arrangemang som opraktiskt, i synnerhet när vädret var olämpligt. Detta medförde att kyrkogårdsnämnden beslutade om en separat byggnad med väntrum och toaletter. Ritningarna utfördes av arkitekten Jan Wahlman i juni 1966, men dessa fick inget godkännande av Kungliga byggnadsstyrelsen. Helst av allt ville man från den statliga myndighetens sida inte se någon nybyggnad alls i den känsliga miljön, men det praktiska behovet vägde tyngre och i november 1966 godkände byggnadsstyrelsen nya ritningar.²⁷ Byggnadslov utfärdades på hösten 1967 och fyra år senare kunde en slutbesiktning ske.

---

²⁶ Ritningar i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/36R.

²⁷ Ritningar från 1967 i Kyf:s arkiv, nr 03:22-1022 t.o.m. 1028.

INVENTERINGS PROTOKOLL

Dörrar mellan olika utrymmen beskrivs endast en gång och då i allmänhet i det rum, mot vilket dörren slår. Detta gäller även ytterdörrar, samtliga öppnas utåt och beskrivs då i exteriören. Dörrsmygar beskrivs tillsammans med dörren under rubriken Dörrar. Detsamma gäller fönstersmygar, som beskrivs tillsammans med fönstret.

Under rubriken Inventarier beskrivs sådant som står löst eller lätt kan flyttas eller bytas ut, inventarier och andra föremål av mera permanent karaktär beskrivs under Övrigt.

Rumsnumreringen härrör från en upprustningsplan, som utfördes av fastighetskontoret 1981.

I rapporten bifogas arbetsbeskrivningen från 27 augusti 1919 samt arbetsbeskrivningar, från 1969, 1970 och 1993 rörande upprustningsåtgärder. För att inventeringsprotokollet inte ska bli för otympligt, finns i texten endast hänvisningar till arbetsbeskrivningen, när det ursprungliga utförandet inte är uppenbart eller följer traditionella dåtida metoder. Det bör dock poängteras att arbetsbeskrivningen är en osäker källa till det ursprungliga utseendet, eftersom ändringar kan ha gjorts i efterhand, utan att anges i handlingarna.

SKOGSKAPELLET

Interiör

Källarvåning

Rum 01 och 06: trapplopp.

Golv: Gråmålad betong, målat en bit upp på väggen. Senaste ommålningen troligen 1969.²⁸ Samtidigt gjordes nya stålskoningar i stegens framkanter.

Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg.

Tak: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg.

Fönster: Ett ursprungligt, kopplat, med mittpost och spröjsar i vardera trappan. Utåtgående och i liv med fasaden. Karmar, foder och spröjsar målade med sekundär, grå färg. Sekundära haspar.

Övrigt: Ledstång målad med sekundär, grå färg

---

²⁸ Alla följande underhållsarbeten av källarvåningen från 1969, se arbetsbeskrivning från 11.6 1969 i Kyf:s arkiv, mapp III:71. En kopia har bifogats rapporten.

Rum 02: personalrum, ursprungligen torkrum.

- Golv: Gråmålad betong, målat en bit upp på väggen. Senaste ommålningen troligen 1969.
- Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg. Ursprungligen troligen cementputs.²⁹
Sekundär vägg mot rum 08 från 1969.
Låg, ursprunglig valvöppning mot ljusbrunn vid södra väggen. Behandlad som väggarna.
- Tak: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg. Ursprungligen troligen cementputs.³⁰
- Dörrar: Ursprunglig dörr mot rum 04 av järnplåt med ursprungligt, utanpåliggande lås och kraftiga gångjärn, troligen ursprungliga och smidda. Senaste ommålningen troligen 1969.
Gråmålad enkeldörr mot rum 08 från 1969 av masonit med slätt, gråmålat foder.
- Fönster: Ursprunglig ljusbrunn vid södra väggen, se exteriören.
- Inventarier: Två omålade trästolar och d:o pallar, gjorda för Skogskrematoriet 1940.³¹
Ytterligare stolar och pallar samt bord, moderna.
- Övrigt: Ursprunglig, silvermålad järnkamin, fabrikat Skoglund & Olson, Gefle No. 65. Står på ursprunglig plats men är ej funktionsduglig.³²
Ursprunglig pelare, behandlad som väggarna.
Strax nedanför trappan en troligen sekundär telefonhytt av pärlspont, målad med grå plastfärg. Färgen troligen från 1969.
Diskbänk med vattenberedare från 1969.

Rum 04: pannrum, ursprungligen kolrum.

- Golv: Gråmålad betong, målat en bit upp på väggen. Senaste ommålningen troligen 1969.
- Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg.
- Tak: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg.
- Fönster: Ett ursprungligt, kopplat, med mittpost och spröjsar. Utåtgående och i liv med fasaden. Karmar, foder och spröjsar målade med sekundär, grå färg. Sekundära haspar.
- Övrigt: Modern oljeeldningsanläggning.

²⁹ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 17.

³⁰ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 17.

³¹ Ritning i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/233R.

³² Ang. ursprunglig varmluftsanläggning se div. handlingar i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27. VVS-ritning från 23.5 1919 i Kyf:s arkiv, nr 03:22-1301.

Rum 05: ursprungligen eldningsrum.

- Golv: Gråmålad betong, målat en bit upp på väggen. Senaste ommålningen troligen 1969.
- Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg.
- Tak: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg.
- Dörrar: Ursprunglig enkeldörr av järnplåt mot rum 07. Senaste ommålningen troligen 1969.

Rum 07: fläktrum, ursprungligen varmkammare.

- Golv: Gråmålad betong, målat en bit upp på väggen. Senaste ommålningen troligen 1969.
- Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg. Ursprungligen troligen stålslipad cementputs.³³
- Tak: Putsat och målat med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg. Ursprungligen troligen stålslipad cementputs.³⁴
- Dörrar: Sekundär, gråmålad plåtdörr till luftkanalerna mot söder.
- Övrigt: Ursprunglig, gråmålad höj- och sänkbar järnlucka för luftintag strax ovanför golvet mot norr.
Modern varmluftsanläggning.

Rum 08: förråd, ursprungligen del av rum 02.

- Golv: Gråmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969.
- Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg. Ursprungligen troligen cementputs.³⁵
Sekundär vägg från 1969 mot rum 02.
- Tak: Puts, målad med sekundär, vit färg. Senaste ommålningen troligen 1969 med plastfärg. Ursprungligen troligen cementputs.³⁶
- Inventarier: Bänk av svartmålat trä med intarsia av ljust trä. Dyna av svart skinn.³⁷

³³ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 6.

³⁴ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 6.

³⁵ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 17.

³⁶ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 17.

³⁷ Del av ursprungligt möblemang till Uppståndelsekapellet, ritning av Lewerentz i AM:s arkiv.

Övrigt: Ursprungliga gjutjärnsluckor till den gamla varmluftskanalen. Målade i samma färg som väggarna.
Sekundär hyllinredning.

Bottenvåning

Rum 100: vindfång.

Golv: Ursprungliga plattor av rödbrun Borghamnskalksten. Fortsätter in i kapellrummet.

Väggar: Ursprungliga, svartmålade brädor på var sida om sidodörrarna. Målade med sekundär färg.

Tak: Ursprungligt, svartmålat trä med två släta fyllningar med enkelt profilerade ramstycken enligt ursprunglig anvisning. Målat med sekundär färg.
Eventuellt ursprunglig infälld lucka.³⁸

Dörrar: Svängdörrar mot rum 101, se detta.
Två ursprungliga enkeldörrar mittemot varandra.

Rum 101: kapellrum.

Golv: Ursprungliga, oregelbundet lagda plattor av rödbrun Borghamnskalksten. Kanthuggna med tandmejsel, ytorna skrädhuggna med bredmejsel.³⁹ Golvet lagt i cirkelform under kupolen och höjer sig med två steg ut mot väggarna.

Väggar: Puts, målad med sekundär, vit färg. Ursprungligen lätt marmorerad (se not 15) och troligen limfärgsmålad.⁴⁰ 1988 putslagning och ommålning med plastfärg.⁴¹
Sekundär vägg mot väster från 1970. Omålad träpanel, delvis med skålade ribbor.⁴²

Tak: Kupolformat med plana, horisontella yttersidor. Puts, målad med sekundär, vit färg. 1988 putslagning och ommålning med plastfärg.⁴³ Yttersidorna ursprungligen marmorerade (se not 15) och hela taket troligen limfärgsmålat.⁴⁴
Ovanför kupolen och i princip osynligt från kapellrummet ett ursprungligt innertak av brädor, målade med sekundär, vit färg.

³⁸ Luckan beskrivs i arbetsbeskrivningen från 1919, men i arbetsbeskrivningen från 1970 till div. arbeten, bilaga 902-907 i KN:s protokoll 1970, sägs att en sådan lucka ska utföras i vindfångets tak. Huruvida den befintliga luckan är ursprunglig eller från 1970 är osäkert.

³⁹ Arkitektur 1921, s. 93.

⁴⁰ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 18.

⁴¹ Oarkiverat material hos Kyf.

⁴² Ritning från Hans Asplunds kontor, januari 1970, i Kyf:s arkiv, nr 03:22-1029.

⁴³ Oarkiverat material hos Kyf.

⁴⁴ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 18.

Dörrar: Ursprungliga svängdörrar mot rum 100 av svartmålat smidesjärn och trä. Dörrarna är glasade enligt ursprungligt utförande.⁴⁵ Målade med sekundär färg.

Fönster: Ett ursprungligt, kopplat, med mittpost och spröjsar mot söder. Utåtgående och i liv med fasaden. Invändigt är karmar, foder och spröjsar målade med sekundär, vit färg, utvändigt med sekundär, grå färg. Sekundära haspar.
Ursprunglig smygpanel med släta fyllningar och profilerade ramstycken. Målad med sekundär, vit färg.
Ett ursprungligt, runt fönster i kupolens hjässa med vitmålade bågar och spröjsar. Vitt glas enligt ursprungligt utförande. Öppningsbar ruta i mitten.

Inventarier: 26 ursprungliga, gråvita stolar med flätad sits. Klassiserande med tre tvärribbor i ryggen.⁴⁶ Stolarna renoverades 1988 (limning och omsnörning i förekommande fall).⁴⁷
Nio (en av dessa står i rum 102) enklare, gråvita stolar med flätad sits, eventuellt ej ursprungliga.
Ursprungliga vägglampetter för stearinljus, av grönmålad plåt med hängande sotningsskydd av mässing. Sotningsskydden är utbytta, eventuellt 1988.
Ursprungligt, rött, broderat bokkläde av silke med fransar.
Ursprunglig altartavla i olja på duk med uppståndelsemotiv av G Torhamn. Snidad och förgylld träram. Målad text på i ramen infälld platta: "Jag är uppståndelsen och livet".
Ursprungligt, klassiserande sandfat i form av trefot av grågrönmålad plåt, järn och trä. Tillhörande ursprunglig sandskyffel av svartmålat järn och med omålat trähandtag.
Troligen ursprungligt, vitmålat knäfall med stoppning klädd med mockaskinn.
Troligen ursprungligt, gråmålat bokstöd.
Fyra sekundära, klassiserande katafalkljusstakar av gråmålat trä och med svartmålade järnbrickor ovanpå.⁴⁸
Två sekundära altarljusstakar av gråmålat trä.⁴⁹
Sekundärt antependium med broderat ornament i blått och guld.
Sekundär altarduk av gråvitt linne.

Övrigt: Åtta ursprungliga kolonner av marmorerat och illusionsmålat trä. Troligen ursprunglig färg.
Ursprungligt väggfast altare av reveterat trä. Målat med sekundär, vit färg.
Troligen ursprungligt rutnät av fyrkantsstav i fönsterbänk och elementskydd mot söder.⁵⁰ Målat med sekundär, vit färg.
Ursprunglig katafalk av plattor av rödbrun Borghamnskalksten. Kanthuggna med tandmejsel, ytorna skradhuggna med bredmejsel. Katafalken vilar på fyra kalkstens-klossar med huggna rosetter i upphöjd relief.
Sekundär orgel och inklädnad till densamma från 1967. Omålat trä, mot kapellrummet med skälade ribbor.⁵¹
Moderna spotlights till altartavlan, samt modern belysning till orgeln.

⁴⁵ Arkitektur 1921, s. 89.

⁴⁶ Ritning i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/36R.

⁴⁷ Oarkiverat material hos Kyf.

⁴⁸ Ritning från Hans Asplunds kontor 1968, i Kyf:s arkiv, nr 03:22-1503.

⁴⁹ Fanns dock på plats senast 1943, vilket ett foto av C G Rosenberg i AM:s arkiv visar, nr 1988-104-620. De ursprungliga altarstakarna kan skönjas på bild i Arkitektur 1921, s. 92.

⁵⁰ Detta är dock ej utfört enligt arbetsbeskrivningen och ritning från 5.9 1919 i AM:s arkiv, fichenr 25/28R. På ritningen är fönsterpanelen hel.

⁵¹ Ritning från Hans Asplunds kontor, augusti 1967, i Kyf:s arkiv nr 03:22-1030.

Rum 102: officiantrum. Ursprunglig funktion: ej inbyggd sidoingång till rum 101. Inbyggd 1970, se vidare rum 101.

Golv: Ursprungligt rödbrunt kalkstensgolv, täckt av modern nålfiltsmatta. Golvet ligger högre än i vindfånget.

Väggar: Västra väggen putsad och målad med sekundär, vit färg. Ursprungligen troligen limfärgsmålade.⁵²
Mot norr sekundär, omålad plywoodvägg som inklädnad av element. Ursprungligen troligen ett trägaller.⁵³

Tak: Puts, målad med sekundär, vit färg. Ursprungligen troligen limfärgsmålade.⁵⁴

Dörrar: Ursprunglig smygpanel mot rum 100. Målad med sekundär, vit färg. Smygen har på vardera sidan två släta fyllningar med enkelt profilerade ramstycken enligt ursprungligt utförande.

Övrigt: Modern elektrisk belysning.

Exteriör

Rum 105: pelarförhall.

Golv: Ursprungliga, oregelbundet lagda plattor av rödbrun Borghamnskalksten.

Väggar: Se "Övrig exteriör"

Tak: Ursprungligt undertak av slät träpanel, målad med sekundär, vit färg. Målades om 1970.⁵⁵

Dörrar: Ursprunglig pardörr klädd med galvaniserad plåt på båda sidorna. Målad med sekundär, svart färg. Ursprungliga draghandtag, titthål, dörrhakar och gångjärn. Nytt lås. Den ursprungliga nyckelhålsskylten i form av en döds-kalle stulen.

Inventarier: Två ursprungliga, svartmålade träbänkar.⁵⁶

Övrigt: Tolv ursprungliga, vitmålade träkolonner. Ovanpå varje en svartmålad, kvadratisk träplatta och mellan denna och taket en mindre, vitmålad, kvadratisk träplatta. 1970 skrapades och målades kolonnerna, troligen med alkydfärg. De yttre kolonnerna in-dränktes först med Westcoast olja.

⁵² Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 18.

⁵³ Ritning från 5.9 1919 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/28R.

⁵⁴ Se ursprunglig arbetsbeskrivning s. 18.

⁵⁵ Arbetsbeskrivning som bilaga 902-907 i KN:s protokoll 1970, Kyf:s arkiv. Arbetsbeskrivningen nämner bara undertakets ytterkanter, men troligen målades hela taket vid detta tillfälle. För alla följande arbeten från 1970 hänvisas till denna arbetsbeskrivning. En kopia har bifogats rapporten.

⁵⁶ Ritning från 15.3 1922 i AM:s arkiv, Asplunds samling, fichenr 25/38R. På ritningen är sitsarna stråflätade.

Övrig exteriör

Sockel: Låg, slät och gråputsad. Ursprungligen lägre och troligen putsad i fasadens färg.⁵⁷ 1970 renhögs och putsades sockeln om med rent cementbruk.⁵⁸

Väggar: Puts, målad med sekundär färg, ursprungligen eventuellt en gråvit nyans.⁵⁹ Partiell nedhuggning och fullständig omputsning med KC-bruk 1970.⁶⁰ Senaste omputsning 1993: putskomplettering med kalkbruk Special och avfärgning med kalkfärg med tillsatt järnvitriollösning.⁶¹

Tak: Tjärad träspån spikat på träpanel enligt ursprunglig anvisning. 1970 tjärades taket om med trätjära och skadade spån byttes ut mot nya av tryckimpregnerad furu. 1992 tjärades taket om med trätjära och mot öster byttes ca 200 takspån ut på en yta av ca 2 m².⁶²
Utskjutande takfot, på undersidan klädd med oprofilerad, vitmålad träpanel. Takfoten senast ommålad 1992 med alkydfärg.⁶³
Sekundära ventilationsgaller i takfoten insatta 1970. Samtidigt målades takfoten om. Rund, tjärad stock på taknocken. 1970 byttes stocken ut mot en ny av tryckimpregnerad furu och med ventilationshål på undersidan. Samtidigt beslogsnocken med kopparplåt. Ursprungligen en stock utan ventilationshål och nock utan kopparplåt. Enkel tjärad trästege, ålder okänd.

Dörrar: Två ursprungliga och identiska enkeldörrar till källaren; en mot norr, en mot söder. Klädda med svartmålad, galvaniserad plåt på utsidan och med gråmålade brädor på insidan. Målade med sekundär, svart färg. Karmar av gråmålat trä. Nya lås insatta, men de gamla, utanpåliggande sitter kvar. Ursprungliga, smidda gångjärn.

Fönster: Se rum 01, 04, 06 och 101.
Fyra ursprungliga takfönster, troligen med kopparfalsar, två på var sida om nocken, sex rutor i varje.

Övrigt: Skorsten av brunt tegel, nedre delen plåtklädd.⁶⁴ Ny skorstensstock murades 1974.⁶⁵ Steg av järnkramlor.
Ursprunglig ljusbrunn mot söder. Nya trådglas 1969 men ursprungligen också trådglas.⁶⁶ Svartmålat järngaller från 1970. Nätgallret och 2 trådglasrutor lagades och målades om 1992.⁶⁷
Två ursprungliga luftbrunnar, en mot norr, en mot söder. Täckta med nytillverkade, svartmålade plåtluckor.
Sekundära hängrännor och stuprör av koppar från 1979.

⁵⁷ Sockeln syns på foto av pelarförhallen, taget av C G Rosenberg 1921. Foto finns i fotopärm i Kyf:s arkiv.

⁵⁸ Arbetet utfördes med samma färg och ytstruktur som då befintlig.

⁵⁹ Beskrivs av Asplund i Arkitektur 1921, s. 87: "Utifrån ser man mellan stammarna endast de gråvita väggytorna /.../".

⁶⁰ Arbetet utfördes med samma färg och ytstruktur som då befintlig.

⁶¹ Oarkiverat material hos Kyf. En kopia har bifogats rapporten.

⁶² Oarkiverat material hos Kyf. Takspånen tillverkades av Hälsinge takspån AB i Kilafors och den dalbrända trätjäran av Skogens Kol AB i Kilafors.

⁶³ Oarkiverat material hos Kyf.

⁶⁴ I den ursprungliga arbetsbeskrivningen står att skorstenen ska putsas. Huruvida detta utfördes är osäkert.

⁶⁵ Utkast till årsberättelse för kyrkogårdsnämnden 1974, på Kyf i pärm märkt "Verksamhetsberättelser".

⁶⁶ Om de ursprungliga trådglasen se brev från entreprenörerna Carlsson & Peurell i SSA, F 2DC:27.

⁶⁷ Oarkiverat material hos Kyf.

BISÄTTNINGSKÄLLAREN

Interiör

Rum 01: vindfång.

Golv: Gråmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969.⁶⁸

Väggar: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen troligen gulvit kalkfärg.⁶⁹

Tak: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen troligen gulvit kalkfärg (se not 69).

Rum 02: ursprungligen del av likbod.

Golv: Gråmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969.

Väggar: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen vit kalkfärg (se not 69).
Mot rum 03 vitputsad lättbetongvägg från 1969.

Tak: Vitmålat betongvalv. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen vit kalkfärg (se not 69).

Dörrar: Ursprungliga, glasade svängdörrar mot rum 01 med ramverk och krysstag av svartmålat järn. Innerbågar av svartmålat trä. Ursprungliga, smidda gångjärn.

Övrigt: Ursprungliga bänkar av betong utefter väggarna. Bänkskivorna utbytta, okänt när. Ny elbelysning.

Rum 03: ursprungligen likbod.

Golv: Gråmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969.

Väggar: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen vit kalkfärg (se not 69).

Tak: Vitmålat betongvalv. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen vit kalkfärg (se not 69).

Dörrar: Enkeldörr från 1969 av svartmålad plåt mot rum 02.

⁶⁸ Alla följande underhållsarbeten av bisättningskällaren från 1969, se arbetsbeskrivning från 11.6 1969 i Kyf:s arkiv, mapp III:71. En kopia har bifogats rapporten.

⁶⁹ Framgår av skrapprov, men nämns ej i arbetsbeskrivningen.

Övrigt: Ursprungliga bänkar av betong utefter väggarna. Bänkskivorna utbytta, okänt när.
Ny elbelysning.

Rum 04: ursprungligen kranspåspikningsrum.

Golv: Gråmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969.

Väggar: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen vit kalkfärg (se not 69).

Tak: Vitmålat betongvalv. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen vit kalkfärg (se not 69).

Dörrar: Ursprungliga, glasade svängdörrar mot rum 05 med ramverk och krysstag av svartmålat järn. Innerbågar av svartmålat trä. Ursprungliga, smidda gångjärn.
Ursprungliga pardörrar mot rum 03 med ramverk och krysstag av svartmålat järn och fyllningar av sekundär, svartmålad spånskiva (har förmodligen varit glasade). Ursprungliga, smidda gångjärn. Nytt lås, ursprungligen troligen inget lås alls.

Fönster: På varje långsida ett gjutet betongvalv med ursprungligt, kopplat och inåtgående lunnettfönster av svartmålat trä. Träspröjsar i ytterbågarna.

Övrigt: Ursprungliga bänkar av betong med två skåp utefter väggarna. Det ena skåpet döljer en ursprunglig vask av gråmålat järn, den andra ett modernt handfat. Ursprungliga skåpluckor av trä. Målade med sekundär grå färg. Ursprunglig färg troligen grå oljefärg. Bänkskivorna utbytta, okänt när.
Två sekundära, gråmålade träskåp ovanpå bänkarna.
17, ursprungligen 18, gråmålade järnkrokar i taket för kransarna.
Ny elbelysning.

Rum 05: vindfång.

Golv: Gråmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969.

Väggar: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen troligen gulvit kalkfärg (se not 69).

Tak: Vitmålad betong. Senaste ommålningen troligen 1969. Ursprungligen troligen gulvit kalkfärg (se not 69).

Exteriör

- Väggar: Ursprungliga murar på sidorna av nedfarten av huggen gråsten, täckta med grus och grästovv.
Ursprungliga gavelväggar av huggen gråsten.
- Tak: Ursprungligt betongvalv täckt med grästovv.
- Dörrar: Ursprunglig dubbelport av svartmålad, galvaniserad järnplåt mot rum 05. Ursprunglig dekor med oljelampa och lagerkvistar. Nytt utanpåliggande lås, men det gamla, utanpåliggande sitter kvar. Ursprunglig nyckelhålsskylt och smidda gångjärn. Mot rum 01 likadan dubbelport av järnplåt men dekoren togs bort 1969.⁷⁰ Låset utbytt, det gamla finns kvar. Den ursprungliga nyckelhålsskylten har försvunnit.
Senaste ommålningen av dubbelportarna troligen 1969 med svart oljefärg.
- Fönster: Se rum 04.
- Övrigt: Troligen ursprungligt luftintag på taket. Ny plåttäckning.

---

⁷⁰ Denna dekor utgjordes av en dödskalle med korslagda ben, vilket framgår av en bild i Stockholmstidningen 20.9 1920. Framgår också av Asplunds ritning i AM:s arkiv, fichenr 25/35R.

VÄNTRUMSBYGGNADEN

Interiör

- Golv: Klinker.
- Väggar: Mot norr, öster och väster glasade med trästolpar och lågt placerade fönsterbänkar av trä.
Mot söder vävklädd och grönmålad.
- Tak: Omålad träpanel med åtta kvadratisk infällda öppningar för belysning, täckta med rutnät av omålat trä.
- Dörrar: Ytterdörr, se exteriören.
Mot söder tre släta trädörrar täckta med grönt plastlaminat.
- Inventarier: En dubbelsoffa och två bänkar av omålat trä med sitsar av sadeljord.
Väggklocka med rund, vit urtavla och timmarkeringar av gulmetall.
Klädhängare av omålat trä.
- Övrigt: Södra delen inrymmer toaletter och städskrubb (ej detaljinventerad).

Exteriör

- Väggar: Mot norr, öster och väster glas och trä, mot baksidan omålad träpanel.
- Tak: Falsad kopparplåt.
- Dörrar: Pardörr mot norr av koppar och glas med trähandtag.
- Fönster: Mot baksidan sex liggande, rektangulära med omålade träbågar.

KAPELLGÅRDEN OCH BARNGRAVFÄLTET

Ursprunglig begränsningsmur av betong med fyra ingångar. Täckt med ursprungliga betongskivor. Portal mot väster av betong. Huggen dekor av Ekebergsmarmor ovanför öppningen. Tak av järnplåt. Renovering av muren pågår sommaren 1995.

Ursprungligt vattenkar av betong mot södra muren. Mot öster ursprungliga plåtluckor för skräpinkastet. Målade med sekundär färg. Nisch med ursprunglig pilasterdekor av betong och lejonmaskaron av Ekebergsmarmor som vattenkastare. Spår efter färg i nischen och brunnskaret.⁷¹ Taktäckning av brunmålad järnplåt.

Ursprunglig urnrundel med murar av betong söder om kapellet, utförd med urnnischer. Murarna täckta med kopparplåt från 1982. Åtta plattor av Ekebergsmarmor som epitafier och tillslutning av nischerna, fastsatta med bronsornament i form av lejonmaskaroner (flera saknas). Ursprunglig stensättning av kalkstensplattor i rundeln. I mitten avrinningshål i form av stiliserad blomma (se ritning).

Eventuellt ursprungliga bänkar med fundament av betong och två sittbrädor.⁷²

Barngravfältet

Tre, troligen ursprungliga, trappor i södra änden med steg av gråsten. I norr en ursprunglig trappa med steg av kalksten. Alla trapporna har handledare av grönmålat järn av senare ålder (finns ej på foton från 20-talet), ursprungligen eventuellt svartmålat.

En brunn av betong med ursprungliga räcken av grönmålat järn, ursprungligen eventuellt svartmålat. Brunnen står på ursprunglig plats men har senare gjutits om eller på för att öka höjden eller har marken runt om grävts ner.⁷³ Rektangulär stenläggning av kalksten runt brunnen enligt ursprungligt utförande. Huruvida stenen fortfarande är densamma är däremot osäkert.

Eventuellt ursprungliga bänkar med fundament av betong och två sittbrädor (se not 72).

⁷¹ Det finns dock inga uppgifter om att den ursprungligen var bemålad.

⁷² Ritningar från 1920 till bänkar liknande dessa av Lewerentz i AM:s arkiv, mapp 38.

⁷³ På foton av Goodwin 1928 i Kyf:s arkiv syns den ursprungligen låga brunnen, som knappt höjer sig över marknivån.

KÄNDA FÖRÄNDRINGAR OCH UNDERHÅLLSARBETEN

Dokumentationen av förändringar och renoveringsarbeten före 1967 var antingen bristfällig eller har inte arkiverats, eftersom inga uppgifter, förutom från 1951, finns att tillgå. Vi vet dock, att kapellrummets ursprungliga marmorering målades över och att väggarna fick en enhetlig färg. När detta skedde är osäkert men troligen före 1943 (se not 15). Övriga insatser före 1967 är okända.⁷⁴

- 1951 Ny värme- och ventilationsanläggning.⁷⁵
- 1967 Ny orgel med träinklädnad, ritad på arkitekt Hans Asplunds kontor. Samtidigt flyttades skåpdörren, som tidigare vette mot orgelns plats, till vindfånget.⁷⁶
- 1969 Renovering av bisättningskällaren och kapellets källarvåning.
Bisättningskällaren: Ny mellanvägg av lättbetong i likboden. Troligen ommålning av väggar och tak i samtliga utrymmen, även om endast de båda vindfångena och kistmottagningsrummet nämns i arbetsbeskrivningen. Golven i samtliga utrymmen målades med grå färg. Ytterportarna stålborstades och målades med oljefärg. Norra portens ornament togs bort.
Kapellets källare: Trapporna lagades och dessa samt alla golv målades med grå färg. Ny plattvägg i torkrummet sattes upp. Samtliga väggar och tak målades med plastfärg. Ny diskbank och vattenberedare i torkrummet. Telefonhytten ommålades. Järnkaminen målades med bronsfärg. Nya trådglas i ljusinsläppet.⁷⁷
- 1970 Ut- och invändiga arbeten på kapellbyggnaden.
Exteriör: Omputsning av fasaderna. Putsen nedhöggs helt på östra och södra fasaderna, likaså på sockeln. Omputsning med KC-bruk i skick och kulör som då befintlig puts. Sockeln putsades med rent cementbruk. Nytt skyddsgaller till ljusbrunnen. Takfoten runt hela byggnaden målades, färgtyp okänd. Förhallens kolonner luttvättades och lös färg skrapades bort. Behandlade med Westcoast-olja och sedan oljefärgsmålade i då befintlig färgton. Taket tjärades om med trätjära och skadade spån byttes ut mot nya av tryckimpregnerad furu. Ny nockstock av tryckimpregnerad furu med ventilationshål. Taknocken kopparklädd. Nya ventilationsgaller i takfoten.
Interiör: Ny trävägg mellan kapellrummet och prästrummet, ritad på Hans Asplunds kontor. Ny isolering på "vinden" med mineralull. Eventuellt ny lucka i vindfångets tak.⁷⁸
- 1974 Ny skorstensstock.
- 1988 Putslagning och ommålning av kapellets innerväggar med vattenbaserad färg. Putslagning och ommålning av innertak och kupol med vattenbaserad färg. Renovering av kapellets stolar. Lampetternas sotningsskydd troligen utbytta.⁷⁹

⁷⁴ Kyrkogårdsnämndens årsberättelse för 1944 nämner renoveringar och förbättringar på kapellet och bisättningslokalen men inte vad som gjordes.

⁷⁵ SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:152.

⁷⁶ Ritning i Kyf:s arkiv, nr 03:22-1031.

⁷⁷ Arbetsbeskrivning i Kyf:s arkiv, mapp III:71. En kopia har bifogats rapporten.

⁷⁸ Arbetsbeskrivning som bilaga 902-907 i KN:s protokoll 1970. En kopia har bifogats rapporten.

- 1992 Yttertaket tjärades om med trä tjära och mot öster byttes ca 200 takspån ut på en yta av ca 2 m².
Takfoten ommålad med oljebaserad färg.
Nätgallret över ljusbrunnen på kapellets södra sida lagades och målades om.⁸⁰
- 1993 Putskomplettering av fasaden med kalkbruk Special och avfärgning med kalkfärg med tillsatt järnvitriollösning.⁸¹
- Övrigt Nya hängrännor och stuprör.
Den ursprungliga takskulpturen "Dödens ängel" av C. Milles är efter flera stöldförsök t.v. undanlagd.
Den ursprungliga nyckelhålsskylten, i form av en döds kalle, till kapellets ytterportar är stulen (se ritning).

---

⁸⁰ Oarkiverat material på Kyf.

⁸¹ Oarkiverat material på Kyf. En kopia har bifogats rapporten.

ENTREPRENÖRER, HANTVERKARE OCH KONSTNÄRER

Kyrkogårdsförvaltningen skrev kontrakt med följande firmor och privatpersoner på byggnadsarbeten och inventarier.⁸²

Ingenjörerna Gustav Carlsson och Wilhelm Peurell: totalentreprenörer.⁸³

Carl Hanssons AB: värmeledning.⁸⁴

Konstsmeden Petter Andersson, Myra, Arvika: handtag till ytterportarna, svängdörrar, sandfat med skyffel, trol. också ljushållare och gångjärn till ytterportarna på kapell och bisättningskällare.⁸⁵

Olsson & Rosenlunds Aktiebolag, Stockholm: träspån till kapellets yttertak.⁸⁶

AB Ericsson & Kjellströms stenhuggeri, Värtan: kalkstensgolv ute och inne och katafalk.⁸⁷

AB Förenade Piano- och orgelfabrikerna: leverans av ursprunglig orgel.

Ax. G. Jansson Smides- & mekanisk verkstad, Stockholm: snäcka i driven järnplåt och nyckelhålskytt till kapellets ytterportar.⁸⁸

Ljungqvists snickeri, Stockholm: stolar och knäfall.

Åkerman & Lunds Nya Orgelfabriks AB, Knivsta: leverans av den nya orgeln 1967.

Totalentreprenör för det nya väntrummet: Byggnads AB Stig Nyberg, Huddinge.

---

⁸² Kontrakt och ordererkännanden finns till största delen i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27, något finns också i Kyf:s arkiv. Denna förteckning är inte komplett bl.a. beroende på oklarheter i kontrakten. Man bör också ha i minnet att vissa arbeten inte utfördes och att förändringar kan ha skett under senare tid.

⁸³ Kontrakt 27.8 1919 i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.

⁸⁴ Arkitektur 1921, s. 93.

⁸⁵ Div. korrespondens i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27. Petter Andersson utförde troligen mer till Skogskapellet, men uppgifter saknas.

⁸⁶ Antaget anbud i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.

⁸⁷ Div. handlingar i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27

⁸⁸ Antaget anbud i SSA, Fastighetskontorets arkiv, F 2DC:27.